

ПРИНЦИПИ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ І ЗАЛУЧЕННЯ ПРИВАТНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ

Дронов В.Ю.,

асистент кафедри конституційного права та державного управління
Міжнародний гуманітарний університет

Стаття присвячена принципам державної політики України у сфері вищої освіти, встановленим Законом України «Про вищу освіту». Особливу увагу приділено тим принципам, що містять підстави залучення приватних вищих навчальних закладів до виконання державного замовлення на підготовку спеціалістів, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів. У статті зроблено висновок про те, що ці принципи не роблять відмінностей між вищими навчальними закладами в залежності від форми власності. Для їхньої реалізації необхідно забезпечити дійсну рівність усіх вищих навчальних закладів, у тому числі й у питаннях розміщення державного замовлення.

Ключові слова: державна політика, принципи державної політики, вища освіта, приватні вищі навчальні заклади, державне замовлення.

Дронов В.Ю. / ПРИНЦИПЫ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ И ПРИВЛЕЧЕНИЕ ЧАСТНЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ К ВЫПОЛНЕНИЮ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЗАКАЗА / Международный гуманитарный университет, Украина

Статья посвящена принципам государственной политики Украины в сфере высшего образования, установленным Законом Украины «О высшем образовании». Особое внимание уделено тем принципам, которые содержат основания привлечения частных высших учебных заведений к выполнению государственного заказа по подготовке специалистов, научных, научно-педагогических и рабочих кадров, повышению квалификации и переподготовке кадров. В статье сделан вывод о том, что эти принципы не делают различий между высшими учебными заведениями в зависимости от формы собственности. Для их реализации необходимо обеспечить действительное равенство всех высших учебных заведений, в том числе и в вопросах размещения государственного заказа.

Ключевые слова: государственная политика, принципы государственной политики, высшее образование, частные высшие учебные заведения, государственный заказ.

Dronov V.U. / PRINCIPLES OF STATE EDUCATIONAL POLICY AS FOUNDATIONS OF INVOLVING PRIVATE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION IN EXECUTION OF GOVERNMENTAL ORDERS / International University for the Humanities, Ukraine

The aim of this article is to study principles of state educational policy and to find principles allowing or supplying placing governmental orders for training of specialists, scientific, teaching and worker staff, advanced training and retraining in private institutions of higher education. Principles of state educational policy are stated by article 3 of the Law of Ukraine «On Higher Education». Among them are: promotion of sustainable development of society by training competitive human capital and arrangement of conditions for education during the life; principle of accessibility of education; principle of state support of training specialists with higher education for priority branches of economic activities, vectors of fundamental and applied scientific researches, research, educational and educational activities; principle of state support of educational, scientific, scientific and technical and innovational activities of universities, academies, institutes, colleges in particular by exemption for paying taxes, duties and other compulsory payments for institutions of higher education exercising such activities; supporting of exercising of state-private partnership in the sphere of higher education.

These principles make no difference between institutions of higher education according to the pattern of ownership. So we can make a conclusion that for their realization real equality of all institutions of higher education is needed. It means that such equality should be provided also by placing governmental orders for training of specialists, scientific, teaching and worker staff, advanced training and retraining in private institutions of higher education.

Key words: state policy, principles of state policy, higher education, private institutions of higher education, governmental orders.

Нинішня економічна ситуація в країні, зниження реальних доходів громадян суттєво зменшують можливості отримання вищої освіти за рахунок фізичних осіб. Як свідчить досвід роботи автора в приймальній комісії Міжнародного гуманітарного університету за навчання найчастіше сплачують батьки абітурієнтів, інколи інші родичі. Самі ж здобувачі освіти, як правило, сплачувати за навчання при вступі до вищого навчального закладу (далі – ВНЗ), тим більше, на денну форму навчання, можливості не мають. До того ж, в Україні не отримала поширення практика цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти, що передбачено діючим Законом «Про вищу освіту» (п. 26 ч. 1 ст. 62) [1], а також попередньою редакцією цього закону (ч. 3 ст. 3) [2], де вона була вказана як один із шляхів реалізації державної політики у галузі вищої освіти. Порядком надання таких кредитів був затверджений Кабінетом Міністрів України та передбачає, що він може бути використаний для навчання у ВНЗ усіх форм власності [3].

Дещо інша ситуація з тими, хто вступає на заочну форму, тому що такі абітурієнти частіше самостійно заробляють кошти на освіту. Є й випадки, коли студенти переводяться на заочну форму навчання, аби працевлаштуватися та оплачувати своє навчання. При цьому у студентів, які

вступають до державних ВНЗ та відповідають усім вимогам і пройшли конкурсний відбір, все ж залишається можливість навчатися за державний кошт. Студенти ж приватних ВНЗ на таку підтримку сподіватись не можуть. Абітурієнти, які обрали приватний ВНЗ, а у подальшому – студенти таких закладів – поки що позбавлені навіть потенційної можливості отримати освіту за рахунок державного чи місцевого бюджетів.

З іншого боку, приватні ВНЗ, що здатні надати якісні освітні послуги, позбавлені можливості приймати найбільш талановитих абітурієнтів, якщо вони не мають коштів для оплати навчання. У результаті талановиті студенти обмежені у виборі ВНЗ, а приватні ВНЗ – у виборі абітурієнтів незалежно від їхньої платоспроможності. Враховуючи це, розміщення державного замовлення у приватних ВНЗ є вкрай актуальним для подальшого розвитку підготовки фахівців в Україні. Проте Законом України «Про вищу освіту» це не передбачено, хоча й не заборонено (ст. 71, 72) [1]. Законом України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» передбачено, що виконавцем державного замовлення може бути вищий, професійно-технічний навчальний за-

клад, заклад післядипломної освіти, наукова установа державної та комунальної форми власності [4]. Приватні ж ВНЗ до цього переліку не включені. Хоча навіть саме визначення державного замовлення, подане в цьому законі, вказує, що це засіб державного регулювання задоволення потреб економіки та суспільства у кваліфікованих кадрах, підвищення освітнього та наукового потенціалу нації, забезпечення конституційного права громадян на здобуття освіти відповідно до їхніх покликань, інтересів та здібностей [4]. Отже, саме на це, а не на форму власності ВНЗ, необхідно було б орієнтуватись при визначенні виконавця державного замовлення. Такий підхід дозволив би сприймати освітні послуги у приватній сфері не лише як товар, за який необхідно сплатити, а як можливість підготовки якісних кадрів для усіх сфер суспільного життя.

Тому закономірно постає питання сенсу державної політики у цій царині: чи передбачає вона такий ступінь рівності ВНЗ усіх форм власності, за якого приватні заклади могли б отримувати державне замовлення на підготовку фахівців?

Питаннями державної політики в сфері вищої освіти опікується когорта вітчизняних та зарубіжних вчених в різних галузях права, соціології, політології, економіки, філософії та ін. Серед них В. Г. Кремень, Т. Р. Козарь, Н. О. Борецька, І. В. Човган. Деякі з них зосереджуються на формуванні сучасної державної політики у сфері освіти в Україні (Т. П. Козарь), на окремих аспектах державної політики в сфері освіти (Н. О. Приходькіна), на зарубіжному досвіді (О. Г. Тягушева, Р. К. Шаяхимова, Н. Н. Денисенкова), історичному аспекті (А. О. Вдовіна), на зв'язках з іншими напрямками державної політики. Окремі вчені зосереджуються на питаннях підготовки фахівців з вищою освітою для певних галузей (Н. Ковальська). А. В. Жердін досліджує принципи державної політики у сфері освіти в РФ. Проте, наразі відсутні розвідки, присвячені принципам державної освітньої політики в контексті виконання державного замовлення приватними ВНЗ.

Мета статті – дослідити принципи державної політики у сфері вищої освіти та з'ясувати, як вони сприяють формуванню та розміщенню державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищенню кваліфікації та перепідготовці кадрів у приватних ВНЗ.

Під державною політикою розуміють сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни [5]. Є й підхід, коли державну політику визначають як основні принципи, норми та діяльність зі здійснення державної влади [6]. У літературі використовується й таке поняття як «управлінські принципи», як тотожне поняттю «принципи державної політики». При цьому управлінські принципи визначаються як основоположні правила діяльності органів, інститутів і людей з управління суспільними процесами, що ґрунтуються на знанні законів функціонування та розвитку соціуму. Принципи поділяють на загальні (універсальні) та галузеві (специфічні) [5]. Принципи державної політики в сфері вищої освіти ми можемо віднести до галузевих, або специфічних.

Розмірковуючи про важливість принципів державної політики в сфері освіти, слід звернути увагу на думку вченого, що розуміє під ними загальні, основоположні засади, якими держава зобов'язана керуватись при формуванні та реалізації своєї освітньої політики, в тому числі, й при формуванні законодавства в області освіти [7]. Отже, принципи державної політики в сфері вищої освіти мають вирішальне значення при формуванні та реалізації державної політики в сфері вищої освіти, в тому числі й при формуванні та розміщенні державного

замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів.

У Законі України «Про вищу освіту» державній політиці в цій сфері присвячена ст. 3. Зокрема, вона встановлює, що державну політику у сфері вищої освіти визначає Верховна Рада України, а реалізують Кабінет Міністрів України та центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки (ч. 1 ст. 3) [1]. Частиною 2 цієї статті встановлюються принципи державної політики в сфері вищої освіти. Ми розглянемо ті з них, що стосуються можливості розміщення державного замовлення у приватних ВНЗ.

Першим за порядком принципом в законі вказано «сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя» [1]. Можливість виконання державного замовлення приватними ВНЗ ніяким чином не протирічила б йому, а навпаки створювала б ще більш сприятливі умови. На наш погляд, цей принцип стосується, з одного боку, інтересів суспільства, коли йдеться про підготовку конкурентоспроможного людського капіталу, а з іншого боку, інтересів людини, адже для неї повинні створюватись умови для освіти протягом життя. Це можна розглядати як підтвердження того, що розвиток суспільства не можливий без розвитку людини, а людина потребує створення для цього необхідних умов. Самому ж терміну «сталий розвиток суспільства» особливу увагу приділяє найавторитетніша та найчисельніша міжнародна організація – ООН, визнаючи особливу роль у ньому освіти.

Необхідно зазначити, що спочатку питання сталого розвитку були, головним чином, пов'язані з екологічними проблемами та ефективним і бережливим використанням природних ресурсів. Виходячи з матеріалів Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (1992 р.), сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої власні потреби [8]. Але з часом прийшло усвідомлення ролі знань як ресурсу. На теоретичному рівні особливу роль знань у розвитку суспільства підкреслив ще автор концепції постіндустріального розвитку суспільства Деніел Белл [9].

На важливості освітньої компоненти в сталому розвитку людства, що передбачає взаємне узгодження економічних, екологічних та соціальних чинників, наголошувалося на Всесвітній конференції «Планета Земля» в 1992 році в Ріо-де-Жанейро. В 2002 році на Всесвітньому Самміті зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі був ухвалений План дій, в якому рекомендувалося проголосити десятиліття «Освіти для сталого розвитку» [10, с. 8].

Відповідно до цієї рекомендації Генеральна Асамблея ООН на 57 сесії у вересні 2002 року доручила ЮНЕСКО бути провідним агентством з підготовки і проведення десятиліття освіти для сталого розвитку. Рада ЮНЕСКО на 166 сесії в квітні 2003 року ратифікувала рішення про проведення «Десятиліття освіти для сталого розвитку», починаючи з 1 січня 2005 року [10, с. 8].

Реалізація рішень, прийнятих на Всесвітньому самміті зі сталого розвитку, на 2003-2015 роки, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року є одним з пріоритетних напрямів діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади [11]. Щоправда, пізніше Комплексна програма реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому самміті зі сталого розвитку, на 2003-2015 роки, затверджена цією Постановою, була скасована [12].

Отже сьогодні, говорячи про сталий розвиток суспільства, особливе значення необхідно приділяти використанню людських ресурсів, а саме кадрового потенціалу. В цьому сенсі важливою є підготовка кадрів як

створення такого ресурсу. Знання, на відміну від природних ресурсів, є невичерпними, у тому значенні, що після їхньої передачі іншим особам, людина не втрачає інформацію, а обмін знаннями лише примножує їх. Безумовно, саме ВНЗ є одними з основних постачальників такого ресурсу як знання. Д. Белл називав університети, наукові інститути та науково-дослідні організації основними елементами структури індустріального суспільства [9]. Тому очевидним є той факт, що університети відіграють величезну роль у сталому розвитку суспільства. А задля забезпечення принципу сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя самі ВНЗ повинні бути автономними та мати усі можливості для надання відповідних освітніх послуг. Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про вищу освіту» державну політику в сфері вищої освіти реалізують Кабінет Міністрів України та центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки [1]. Тож і виконання цього принципу є завданням цих органів. Безперечно, що важливим інструментом для цього є розміщення державного замовлення у ВНЗ. При цьому держава повинна орієнтуватись на якість знань як ресурсу, що можуть надати такі заклади, а не на форму власності. Тож можливість розміщення державного замовлення у ВНЗ усіх форм власності є однією з умов успішної реалізації розглянутого принципу.

Далі у Законі вказано принцип доступності вищої освіти. Найбільш повно він повинен забезпечуватись саме завдяки участі в освітній діяльності ВНЗ різних форм власності. Враховуючи близький правовий статус та реальне положення державних та комунальних ВНЗ, особливе місце мають зайняти приватні ВНЗ. Можливість отримати у них вищу освіту за державним замовленням, за різноманітними спеціальностями (спеціалізаціями) та на відповідних ступенях освіти, на різних формах навчання, з використанням відповідної матеріально-технічної бази, за умови виконання усіх вимог, забезпечила б максимальну доступність вищої освіти. В такому випадку держава б не витратила кошти на створення та утримання таких місць навчання, матеріально-технічної бази, а лише фінансувала би отримання освіти конкретними студентами у приватних ВНЗ. Усі ж інші витрати, а також ризики брали б на себе приватні ВНЗ та їхні засновники. Саме таке використання державних коштів в умовах їхнього дефіциту є найбільш ефективним. А кошти це чималі. Так видатки на вищу освіту у 2000-2013 рр. за даними Держстату України складали у відсотках до ВВП – від 1,3% (2000 р.) до 2,3% (2009, 2010 рр.), у відсотках до загальних витрат консолідованого бюджету України – від 4,7% (2000 р.) до 6,9% (2002 р.) та 6,8% (2009 р.) [13]. Аргументом на користь розміщення державного замовлення у приватних ВНЗ є той факт, що з 2011 року значна частина закладів вищої освіти не виконує державного замовлення в частині прийому на навчання. Мова йде не лише про непрестижні напрями і спеціальності, але й про такі напрями як право, інформатика тощо [13]. Це означає, що державні кошти на створення та збереження таких навчальних місць, утримання таких ВНЗ витрачаються марно. При цьому приватні ВНЗ могли би брати такі ризики на себе.

Особливої уваги заслуговує принцип державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної та педагогічної діяльності. Як ми бачимо, акцент в цій нормі зроблено на галузях діяльності, для яких готуються фахівці. При цьому немає жодних вказівок щодо форми власності ВНЗ, що таку підготовку здійснюють. Законодавць не робить відмінностей, отже можна стверджувати, що, відповідно до цього принципу,

державна підтримка стосується і ВНЗ приватної форми власності. Але постає питання, яким чином держава може здійснювати підтримку приватних ВНЗ. Наприклад, шляхом державної підтримки наукових досліджень, науково-педагогічної та педагогічної діяльності у приватних ВНЗ. Ілюстрацією цього може бути договір про виконання (передачу) науково-дослідних робіт, укладений між Міжнародним гуманітарним університетом та Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України. Предметом цього договору є науково-дослідна робота «Менеджмент та контроль виробництва на основі сітей Петрі» [14]. Але, перш за все, саме можливість виконання державного замовлення такими ВНЗ була б засобом реалізації вказаного принципу. При цьому держава не фінансувала б утримання та розвиток приватних ВНЗ безпосередньо, але підтримувала б їх та стимулювала до розвитку, сплачуючи за підготовку фахівців.

Не менш значущим для нашого дослідження є принцип державної підтримки освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності університетів, академій, інститутів, коледжів, зокрема шляхом надання пільг зі сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів ВНЗ, що провадять таку діяльність. У цій нормі важливим є те, що вона не обмежує таку підтримку лише зазначеними методами. Таким чином, виконання цього принципу було б можливим завдяки розміщенню державного замовлення у приватних ВНЗ, наданню стипендій студентам таких ВНЗ та у інші способи.

Вказано у Законі й принцип сприяння здійсненню державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти. У попередніх дослідженнях ми вже розглядали можливість державно-приватного партнерства в освітній сфері, зокрема виконання приватним ВНЗ державного замовлення як можливу форму такого партнерства [15]. Тому ми вважаємо доцільним розглядати у даному випадку державно-приватне партнерство у широкому значенні.

Розглядаючи принципи освітньої політики, ми доходили висновку, що не тільки не виключається, але й іманентно передбачається можливість розміщення та виконання державного замовлення приватними ВНЗ та взагалі не робиться відмінностей між ВНЗ різних форм власності. А для додержання та повноцінної реалізації деяких принципів необхідна повна рівність ВНЗ усіх форм власності, у тому числі в питаннях розміщення державного замовлення. При цьому принципи не закріплюють достатньою мірою рівність таких ВНЗ та рівні можливості громадян щодо здобуття в них освіти.

Відсутність можливості розміщення державного замовлення у ВНЗ приватної форми власності значно обмежує забезпечення розглянутих у нашому дослідженні принципів та здійснення державної політики. Особа, що бажає отримати освіту за певною спеціальністю, на певному рівні та формі навчання у приватному ВНЗ, відповідає усім критеріям вступу на таку спеціальність (результати Зовнішнього оцінювання якості освіти, результати вступних іспитів, атестат про повну загальну середню освіту, як це передбачено Умовами прийому, затвердженими Міністерством освіти та науки України, та Правилами прийому конкретного ВНЗ), навіть за наявності високого рівня здібностей, сьогодні не може розраховувати на підтримку з боку держави у формі оплати навчання такої особи у приватному ВНЗ. Тому, на наш погляд, необхідно правильно тлумачити принципи державної політики в сфері вищої освіти, як такі, що гарантують рівність ВНЗ усіх форм власності, а задля уникнення проблем із тлумаченням, внести до Закону необхідні зміни.

Сьогодні система ВНЗ приватної форми власності знаходиться на етапі становлення, то ж потребує особливої уваги та надання всілякої підтримки, бо створення в Україні потужного пулу недержавної освіти буде слугувати справі розвитку нашої Вітчизни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року // Голос України. – 2014. – № 148.
2. Про вищу освіту : Закон України від 17 січня 2002 року // Голос України. – 2002. – № 43.
3. Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 червня 2003 року // Урядовий кур'єр. – 2003. – №19.
4. Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів : Закон України від 20 листопада 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 1. – Ст. 17.
5. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2014. – 448 с.
6. Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм / І. Петренко // Віче : Теорет. і громадсько-політ. журнал. – 2011. – № 10. – С. 23–25.
7. Козырин А. Н. Государственная политика Российской Федерации в области образования : понятие и законодательные принципы / А. Н. Козырин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://lexed.ru/obrazovatelnoe-pravo/analitika/detail.php?ELEMENT_ID=646#_ftn1
8. Офіційний інтернет-сайт Організації об'єднаних націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/en/what-rio>
9. Корнійчук Л. Економічне зростання і сталий розвиток / Л. Корнійчук // Економіка України : Політико-економічний журнал. – 2008. – № 4. – С. 82–92.
10. Сталлий розвиток суспільства : роль освіти. Путівник / За ред. В. Підліснюк – К. : Видавництво СПД «Ковальчук», 2005. – 88 с.
11. Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003-2015 роки : Постанова Кабінету міністрів України від 26 квітня 2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 18. – Ст. 847.
12. Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011. – № 51. – Ст. 2036.
13. Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>.
14. Договір № М/161-2012 на виконання (передачу) науково-дослідних робіт від 20 червня 2012 року між Міжнародним гуманітарним університетом та Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України. – Київ. – 2012.
15. Дронов В. Ю. Государственно-частное партнёрство в образовательной сфере : проблемы теории и практики / В. Ю. Дронов // Научный вестник Международного гуманитарного университета. Серия : Юриспруденция. Збірник наукових праць. – 2014. – Випуск 9-2. – Т. 1. – С. 12–15.

УДК 340.1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПОНЕНТІВ ЕЛЕМЕНТНОГО СКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЯК НАУКИ

**Іваненко О.В.,
к.ю.н., доцент**

Юридичний інститут Національного авіаційного університету

Стаття присвячена дослідженню питання про те, який елементний склад повинна мати певна галузь наукового знання для того, щоб справедливо називатися наукою. Вирішення даного питання пропонується розпочати зі звернення до базових положень філософії науки з тим, аби обґрунтовано визначитися з обов'язковими компонентами науки взагалі та загальної теорії держави та права зокрема. Крім того, увага автора статті зосереджується на висвітленні проблематики вироблення чітких критеріїв, які б надавали змогу науковцям відмежовувати істинно наукові знання про державно-правові явища від інших форм пізнання реальної дійсності, які повинні стати обов'язковою частиною методологічних принципів та правил предмету теорії держави та права для того, щоб мати чітке уявлення про те, яким саме вимогам повинні відповідати кінцеві результати науково-дослідної роботи.

Ключові слова: наука, галузь наукового знання, прояви людської свідомості, реальна дійсність, система наукових знань, загальна теорія держави та права, юриспруденція.

Ivanenko O.V. / ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ОБЯЗАТЕЛЬНЫХ КОМПОНЕНТОВ ЭЛЕМЕНТНОГО СОСТАВА ОБЩЕЙ ТЕОРИИ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА КАК НАУКИ / Юридический институт Национального авиационного университета, Украина

Статья посвящена исследованию вопроса о том, какой элементный состав должна иметь определенная отрасль научного знания для того, чтобы справедливо называться наукой. Решение данного вопроса предлагается начать с обращения к базовым положениям философии науки с тем, чтобы обоснованно определиться с обязательными компонентами науки вообще и общей теории государства и права в частности. Кроме того, внимание автора статьи сосредотачивается на освещении проблематики выработки четких критериев, которые бы представляли возможность ученым отделять истинно научные знания о государственно-правовых явлениях от других форм познания реальной действительности, которые должны стать обязательной частью методологических принципов и правил предмета теории государства и права для того, чтобы иметь четкое представление о том, каким именно требованиям должны отвечать конечные результаты научно-исследовательской работы.

Ключевые слова: наука, отрасль научного знания, проявления человеческого сознания, реальная действительность, система научных знаний, общая теория государства и права, юриспруденция.

Ivanenko O.V. / THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ANALYSIS OF THE ELEMENTAL COMPOSITION OF A COMPULSORY COMPONENT OF GENERAL THEORY OF LAW AS A SCIENCE / Law Institute of the National Aviation University, Ukraine

The article investigates the question of what should be the elemental composition of a certain branch of scientific knowledge in order to be called a science fair. Resolving this issue it is proposed to start with reference to the provisions of the basic philosophy of science, in order to reasonably determine the essential components of science in general, and the general theory of state and law in particular.

In addition, the author focuses attention on lighting issues to develop clear criteria, which would provide the opportunity to scientists to separate the truly scientific knowledge of the state-legal phenomena from other forms of knowledge of reality, which should become a mandatory part of the methodological principles and rules of the object theory of law for In order to have a clear idea of how it must meet the requirements of the final results of research.

That is the problem necessitated recourse to philosophical understanding of science, revealing its essential characteristics, as well as criteria for distinguishing from other manifestations of human consciousness. It is important to understand that the concept of science should be covered by its two aspects: static, that is the true system of scientific knowledge as a result of the research activities, as well as dynamic, ie activities which, on the one hand provides the data acquisition process of scientific knowledge, and on the other – their use to obtain other scientific achievements.

Key words: science, branch of scientific knowledge, manifestations of human consciousness, reality, system of scientific knowledge, general theory of state and law, law.